

Με βλέμμα ερευνητικό, εξονυχιστικό –

Από την ANNA ΒΑΣΙΑΔΗ

Έμιλυ Ντίκινσον, *Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη: 160 ποιήματα, μετάφραση από τα αγγλικά: Χάρης Βλαβιανός, Πατάκη, Αθήνα 2021, 496 σελ.*

Η μεταφορά από τον Χάρη Βλαβιανό στα ελληνικά 120 ποιημάτων της Έμιλυ Ντίκινσον και η εκτενής εισαγωγή του, στην οποία μεταξύ άλλων παρουσιάζει πτυχές της ποιητικής, τη σχέση της με το θάνατο, με τη φύση, με τον Θεό ή τον έρωτα, επιτρέπουν στον έλληνα αναγνώστη να έρθει όσο πιο κοντά είναι δυνατόν στο ξεχωριστό ιδίωμα μιας οικουμενικήςποίησης, που ξέφυγε και από την εποχή της και από τη γλώσσα της.

Στην εποχή της εικόνας και της ασύδοτης πληροφορίας, ο νους μας λειτουργεί σαν παθητικός δέκτης που προσλαμβάνει όλο και περισσότερο υλικό δίχως να προλαβαίνει καν να το αφομοιώνει, να το χωνεύει. Χαμένοι στην ανωνυμία, οι άνθρωποι ξεχνούν να στρέψουν το βλέμμα προς τα μέσα, εκεί όπου ίσως βρουν το λόγο της ύπαρξής τους. Εκτεθειμένοι στους προβολείς, παραδομένοι στις κοινωνικές επιταγές, ποιος θα τολμούσε να αποτραβηχτεί στον δικό του μικρό ναό, να αναμετρηθεί με τον εαυτό του, να παρατηρήσει τον κόσμο που τον περιβάλλει πριν αναπόφευκτα παραδοθεί στην ανυπαρξία; Η Έμιλυ Ντίκινσον το έκανε.

Αν και συνέτρεξαν πολλοί λόγοι που, τελικά, η σημαντικότερη ποιήτρια του 19ου αιώνα αποφάσισε τον αυτοεγκλεισμό της, προσωπικά εκταμώ πως η Ντίκινσον, αν πράγματι υπέφερε από κάποιον κοινωνικό ιδεοψυχαναγκασμό ή κάποια ψυχική δυσλειτουργία –όπως έχουν υποστηρίξει οι ερευνητές και οι βιογράφοι της–, αυτό οφειλόταν στο φόβο της ευφύιας της· στην επίγνωση δηλαδή πως ήταν περισσότερο ευφής απ' όλους τους γύρω της. Και μάλιστα ευφύτερη και από τους άνδρες, γεγονός εξαιρετικά δύσκολο να το διαχειριστεί η ίδια, όσο να το διαχειριστούν και οι γύρω της. Ο φόβος, όσο ανεξίτηλος και δαιδαλώδης κι αν είναι, πάντα εκδηλώνεται με την επιθυμία της φυγής και της αποστροφής. Φοβόταν λοιπόν, διότι γνώριζε πως δεν ήταν ικανοί όλοι οι υπόλοιποι να την καταλάβουν. Ως επιλογή, «έκρυβε» την εξυπνάδα της, το πλεονέκτημά της και, κυρίως, το πόσο μπροστά απ' την εποχή της μπορούσε να δει. Η λέξη «έκρυβε» δεν είναι, ωστόσο, ακριβής διότι η λεπτή ειρωνεία και ο σαρκασμός δεν λείπουν ποτέ απ' τα γραπτά της – είτε πρόκειται για τα ποιήματα είτε για τις επιστολές της. Η λέξη εδώ χρησιμοποιείται μόνο σε ό,τι αφορά την προστασία του ψυχι-

Bernard Fuchs / US Postal Service

Η Έμιλυ Ντίκινσον σε γραμματόσημο των 8 σεντς, που κυκλοφόρησε στις 28 Αυγούστου 1971 στην Αμερική. Το σχέδιο της ποιήτριας είχε γίνει από τον Bernard Fuchs.

σμού και του μυαλού της. Αυτό από μόνο του, όμως, δημιουργεί τρομερό αίσθημα μοναξιάς. Μιας μοναξιάς επιτηδευμένης, που φαίνεται να ήταν η απόφασή της για να σωθεί – άλλωστε γνώριζε πως η σωτηρία ήταν δική της υπόθεση κι όχι της θρησκείας: «Μα μήπως ενδίαφέθηκε ο Θεός;» – καθώς και μέσω αυτής κατάφερε να αφήσει αυτόν τον λογοτεχνικό θησαυρό· την απάντησή της «στην Οικουμένη».

1695/1696

Υπάχξει μοναξιά του χώρου
Μοναξιά της θάλασσας
Μοναξιά του Θανάτου, όμως αυτές
Με συντροφιά μοιάζουν
Αν συγκριθούν μ' εκείνο
το βαθύτερο τοπίο
Εκείνη την πολική απομόνωση
Μιας ψυχής που δέχεται
τον εαυτό της –

Αυτό είναι το γράμμα μου
στην Οικουμένη

ΟΙ ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΣΕΙΣ

Ο Χάρης Βλαβιανός, βραβευμένος ποιητής, εκδότης του περιοδικού *Ποιητική* και μεταφραστής, μας χαρίζει ένα γενναιοδωρο αφιέρωμα στην αμερικανίδα ποιήτρια, με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, αναφορές σε έγκριτους αναλυτές και 160 αριστοτεχνικές μεταφράσεις των ποιημάτων της.

Πριν μιλήσω για τη μετάφραση και τις προεκτάσεις της, δεν μπορώ παρά να μην αναφερθώ στην ίδια την έκδοση. Πρόκειται για ένα λογοτεχνικό κόσμημα, προϊόν σχολαστικής έρευνας, εμμονικής ενασχόλησης με τη λεπτομέρεια και ερωτικής σχέσης με την ποίηση. Ο Βλαβιανός, σε όλες τις μεταφράσεις που έχει εκδώσει – έχει καταπιαστεί με τα μεγαλύτερα ονόματα της γενιάς λογοτεχνίας, όπως τον Έλιοτ, τον Πάουντ, τον Κάμινγκς, τον Μπλαίγκ, τον Πεσόα, την Κάρσον και πολύ πρόσφατα με το έργο της Γκλνκ– μελετά εξονυχιστικά τον ίδιο τον/τη δημιουργό, την εποχή του/της, το περιβάλλον του/της κι έπειτα σκίβει στη δουλειά του με περίσσια αγάπη και αφοσίωση. Το αποτέλεσμα λοιπόν, δικαιώνει την προσπάθεια του μεταφραστή, συμπληρώνεται απ' την καλαισθητή έκδοση και ανταμείβει τον αναγνώστη.

Σ' αυτό το σημείο, οφείλω να επισημάνω, σε συνεχή συσχετισμό με την ιδιοσυγκρασία της και την απόφαση του αυτοεγκλεισμού της, πως η Ντίκινσον ήταν άκρως επιλεκτική. Η επικοινωνία της ήταν με ελάχιστους κοντινούς της και πάντα μέσω γραμμάτων. Όλα όσα ήθελε να πει τα εξέφραζε γραπτά: σημειώματα, ποιήματα και γράμματα. Ίσως επειδή ένιωθε άρατη στη δική της εποχή, στην επικρατούσα κουλτούρα, στο περιβάλλον όπου γεννήθηκε, επέλεξε να ζήσει «μόνη της» για να προστατέψει το μυαλό της. Δεν χωρούσε, με λίγα λόγια, στην εποχή της. Δεν έβλεπε να υπήρχε άλλη επιλογή απ' το να περιορίσει τον εαυτό της. Αν παντρευόταν, θα έχανε το

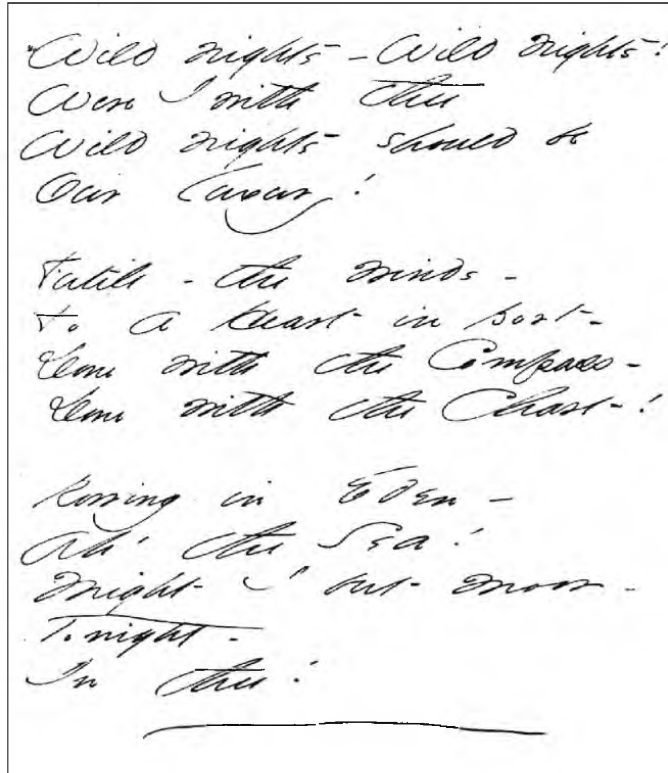
όνομα της και θα γινόταν νοικοκυρά. Μα πώς ήταν δυνατόν μια γυναίκα με τέτοια διανοητική οξυδέρκεια να συμβιβαστεί; Την ευφύια της την αντιμετώπισε ως διαφορετικότητα – και ως διαφορετική ήταν αδύνατο να γίνει αποδεκτή. Συνεπώς, επικουνοούσε τις εσωτερικές της σκέψεις και αγωνίες σε λίγους. Κι αν σήμερα, οι αναγνώστες να εισέλθουμε στο ταραγμένο αλλά συνάμα συναρπαστικό σύμπαν της, οφείλεται μεταξύ άλλων και στο «άνοιγμα» των επιστολών της.

Στην πλούσια Εισαγωγή του, ο Βλαβιανός, ξεδιπλώνει μία μία τις πτυχές της ποιήτριας, τη σχέση της με το θάνατο, με τη φύση, με τον Θεό ή τον έρωτα, και μας παραθέτει τα «γράμματά» της, μέσω των οποίων μπορούμε να έρθουμε κοντά της. Να αισθανθούμε την ένταση και να νιώσουμε την ανάσα της. Να απαντήσουμε εμείς –αν τα καταφέρουμε– στο αν η ποίησή [της] είναι ζωντανή;

Στο εκτενές πρώτο μέρος του βιβλίου, ο μεταφραστής παραθέτει μια σπουδή βασισμένη στα γραπτά της ποιήτριας και μάλιστα στις επιστολές της προς τους ανθρώπους στους οποίους εμπιστευόταν τις σκέψεις της και έμελλαν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην πορεία της. Μέσω των επιστολών και των πεζών της κειμένων, η Ντίκινσον ξεδιπλώνει ακατέργαστες –αν και όχι εντελώς ανεπιτήδευτες– τις σκέψεις της. Εκφράζεται με λιγότερη υπαινικτικότητα και λυρισμό απ' ό,τι στα ποιήματά και φανερώνει τις απόψεις της για ποικίλα θέματα με περισσότερη καθαρότητα.

Αυτό το προνόμιο, το να μπορούμε να «διαβάσουμε» μέρος του μυαλού της σπουδαίας ποιήτριας, μας το προσφέρει ο Βλαβιανός στην Εισαγωγή του. Αυτό το δοκίμιο, που αριθμεί πάνω από 125 σελίδες, αποτελεί ένα καθ' όλα πλήρες αφιέρωμα για τη ζωή και την ιδιοσυγκρασία της ποιήτριας. Πριν ο αναγνώστης ξεκινήσει να διαβάζει τα ποιήματά της θα έχει, κατά μία έννοια, καταφέρει να εισέλθει στην εποχή στην οποία έζησε και στη ιδιότυπη θέση που θέλησε η ίδια να κρατήσει μέσα στην εποχή αυτή. Διότι δεν μπορεί κανείς να διαβάσει τα ποιήματά της Ντίκινσον δίχως να αντιληφθεί πως μέσα στο μυαλό της χωρούσε ένας μεγαλύτερος και ευρύτερος κόσμος απ' αυτόν που την περιέβαλλε.

Ίσως θα ήταν θεμιτό να υποστηριχτεί ότι η απόφαση της Ντίκινσον να ζει απομονωμένη στο δωμάτιό της ήταν, μεταξύ άλλων, και θέμα

Χειρόγραφο της Έμιλυ Ντίκινσον, με το ποίημά της "Wild nights - Wild nights!" (1861).

μεγέθους. Μέσα της κατοικούσαν βουνά και πεδιάδες, χιλιάδες άλλες ζωές, που αν έκανε απόπειρα να τις ζήσει σε πραγματικές συνθήκες ίσως να έχανε τη διάσταση του εαυτού της. Τα μάτια της λειτουργούσαν σαν μικροσκοπία του εξωτερικού κόσμου που προσλάμβαναν όλες τις πληροφορίες και τις επεξεργάζονταν με εξαιρετική ανάλυση. Διέθετε τρομερή δυνατότητα ανάλυσης και κατανόησης που κάνει την ποίηση της όχι μόνο αξιοθαύμαστη αλλά και ανεξάντλητη πηγή αναζήτησης της αλήθειας.

*Είναι λήθη ή αφομοίωση όταν
τα πράγματα χάνονται απ' το
μυαλό μας;*

Στο δοκίμιο του ο Βλαβιανός αναφέρεται, μεταξύ άλλων, και στην εκδοτική πορεία των ποιημάτων της Ντίκινσον μετά το θάνατό της. Άλλοτε υπέστησαν επιμέλεια, και οι επιμελητές τροποποίησαν τις λέξεις της και το διασκελισμό της, άλλοτε αφαιρέθηκαν οι διακριτές παύλες της ενώ κάποτε, παίρνοντας οι εκδότες της τον πρώτο στίχο, τους έδωσαν και τίτλο. Επρόκειτο για εσφαλμένες εκδοτικές αποφάσεις. Αρχικά, η απόφαση της να μην τιλοφορεί τα ποιήματά της ταυτίζεται εν πολλοίς με την απόφασή της να μη συστήνε-

ται στον κόσμο, παρά μόνο μέσω των γραπτών της. Το βασικό κείμενο, το ποίημα δηλαδή, φέρει όλο το νόημα, όλα όσα έχει να πει «στην οικουμένη». Καθώς ο τίτλος είναι η χειραψία με τον αναγνώστη, παραλείποντάς τον εσκεμμένα είναι σαν να παραλείπει και τις κοινωνικές –περιττές για εκείνη– σχέσεις.

Όσο για τις παύλες της, φρονώ πως δεν ήταν ένα λεκτικό τέχνασμα –ήταν το όπλο της να πηγαίνει από εικόνα σε εικόνα, να δίνει ανάσα στο στίχο της, επομένως και στον δαίμονα μέσα της, που διάλεγε τις λέξεις της προσεκτικά. Ουσιαστικά που λειτουργούν σαν ρήματα, ρήματα που κουβαλούν αισθήσεις, πυκνές γεμάτες λέξεις- βελονιά βελονιά. Γι' αυτό και οι παύλες της είναι τόσο σημαντικές. Είναι τα βέλη που τρυπάνε τον αναγνώστη και δίνουν στις λέξεις τη δύναμη να επιτεθούν.

Κατά συνέπεια, δικαίως ο Βλαβιανός αποφασίζει να μεταφράσει τα ποιήματά της όσο πιο κοντά στο πρωτότυπο, παραθέτοντας στο τέλος της έκδοσης την πλήρη βιβλιογραφία. Να σημειώσω μάλιστα ότι η διγλώσση έκδοση έρχεται να προσθέσει στην αναγνωστική απόλαυση, εφόσον το ζητούμενο είναι –ή πρέπει να είναι– η αποθέωση του ποιητή μέσω της αποτίμησης φόρου τιμής του μεταφραστή προς το πρό-

σωπό του. Άλλωστε, πίσω από τις επιλογές ενός μεταφραστή, κρύβεται η αγωνία να φωτίσει το πρωτότυπο έργο και να καταφέρει να μεταφέρει στην άλλη γλώσσα, το ίδιο κάλλος, την ίδια λογοτεχνική αξία, τον ίδιο μαγικό κόσμο τον οποίο αντίκρισε όταν το πρωτοδιάβασε. Η μετάφραση είναι πάντα ένα στοίχημα· μία αναμέτρηση όχι μόνο με το πρωτότυπο αλλά και με τις ικανότητες του ίδιου του μεταφραστή.

ΣΤΟ ΜΥΑΛΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

Η μετάφραση παραμένει πάντα λογοτεχνικό επίτευγμα. Σκοπός του μεταφραστή δεν είναι απλώς η μεταφορά ενός κειμένου απ' τη γλώσσα-πηγή στη γλώσσα-στόχο με όλες τις λεξιλογικές και νοηματικές του προεκτάσεις. Οφείλει κυρίως να διατηρήσει το ειδικό βάρος και τη λογοτεχνική υπόσταση του κειμένου που κρατά στα χέρια του. Κάθε μετάφραση είναι ένα νέο γράμμα, ένα νέο μήνυμα, ίσως και μία νέα εκδοχή, με την ευθύνη της μεταφοράς αναπόφευκτα να βαραινεί τον μεταφραστή που θα μοχθήσει ώστε το αποτέλεσμα να δικαιώσει τη λογοτεχνία.

441/519

*Αντί είναι το γράμμα μου στην
Οικουμένη
Που ποτέ δεν έγραψε σε Μένα –
Τ' απλά Νέα που η Φύση μου είπε –
Με τρυφερή Μεγαλοπρέπεια
Το Μήνυμά της το προσφέρει
Σε Χέρια που δεν μπορώ να δω –
Χάρη Εκείνης – Γλυκοί –
συμπαισιώτες –
Τρυφερή ως είναι η κρίση σας –
για Μένα*

[1862/1863]

Πέρα απ' το στοίχημα και τη λογοτεχνική πρόκληση όμως, κάτι πρέπει να κρύβεται πίσω από έναν μεταφραστή –και μάλιστα άντρα– για να αποφασίσει να καταπαστεί με το έργο μιας ποιήτριας. Για να προλάβω ενστάσεις, δεν υπονοώ πως υπάρχει κάτι τόσο παράδοξο στο να μεταφράζει ένας άντρας μια γυναίκα, ή το αντίστροφο· απλά σκέφτομαι: το να μπορεί ένας άντρας της σύγχρονης εποχής να μπει στον ψυχισμό μιας γυναίκας της εποχής που έζησε η Ντίκινσον, όπου οι γυναίκες δεν είχαν ακόμα κατακτήσει βασικά δικαιώματα, πρέπει να οφείλεται στο ότι έχει συντελεστεί μεταξύ τους κάτι ιδιαίτερο.

Βεβαίως, οι περισσότεροι συγγραφείς καταλύουν τον φυλετικό διαχωρισμό όταν γράφουν. Δεν είναι η γυναί-

κα που γράφει, αλλά το ποιητικό της εγώ, η συγγραφική της ταυτότητα, το υποσυνείδητο που η σεξουαλικότητά του είναι πέρα και πάνω από κοινωνικές ταμπέλες. Κάποιοι αναλυτές, έχουν υπερβολική βαρύτητα στη σεξουαλικότητα της Ντίκινσον. Όπως σημειώνει και ο Βλαβιανός, η ποιήτρια διατηρούσε θερμές σχέσεις με πρόσωπα του ίδιου φύλου. Αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο να «μεταφραστεί» ως τάση προς ομοφυλοφιλία. Εξαιτίας της πρόδηλης ανδροκρατίας της εποχής, θα μπορούσε να συνυπολογιστεί το ότι οι γυναίκες δημιουργούσαν έντονες σχέσεις μεταξύ τους.

Συνεπώς, ο μεταφραστής, μεταξύ άλλων, οφείλει να εξετάσει και να αντιληφθεί όλο το κοινωνικό πλαίσιο του κειμένου και να αφουγκραστεί την εσωτερική φωνή της δημιουργού του, ώστε να μπορέσει να το μεταφέρει άρτια στη γλώσσα μας. Ως πάγια τακτική, αυτό οδηγεί στη σκέψη ότι οι μεταφραστές πρέπει οι ίδιοι να επιλέγουν με τι θα καταπιαστούν, ούτως ώστε η απόφασή τους να είναι αποτέλεσμα βαθιάς συγκίνησης και ποιητικής συγγένειας. Ένας στίχος ή μία σκέψη ενώνει βαθιά τους δύο δημιουργούς.

Αλλά ας επιστρέψουμε στην απόδοση στα ελληνικά της Ντίκινσον από τον Βλαβιανό:

435/620

*Η Πολλή τρέλα είναι η πιο
εξάσια Λογική –
Για το μάτι που ξέρει να διακρίνει –
Η Πολλή Λογική – απόλυτη
Τρέλα –
Γιατί η Πλειοψηφία
Και σ' αυτό όπως σ' όλα τ' άλλα,
υπερωχύνει –
Συνανείς – είσαι πνευματική νηής –
Ενίστασαι – θεωρείσαι αμέσως
επικίνδυνος –
Και σε χειρίζονται με Αλυσίδες –*
[1862/1863]

Στο βιβλίο αυτό είναι ευδιάκριτη η προσήλωση και η αφοσίωση του Χάρη Βλαβιανού, προς το πρόσωπο της Έμιλυ Ντίκινσον. Η απόφασή του να ασχοληθεί με τη ζωή και το έργο της φαίνεται να ισούται με ανάληψη ευθύνης, με λογοτεχνική δέσμευση, ούτως ώστε η φωνή της να ακουστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο έως και σήμερα. Κι αυτή η φροντίδα δεν έγκειται μόνο στη μελέτη της ιδιαίτερης προσωπικότητάς

της, όπως ανέφερα, αλλά φαίνεται εντονότερα στη μετάφραση της ποίησής της.

1212/278

*Η λέξη πεθαίνει, όταν την πεις
Κάποιοι λένε –
Εγώ λέω πως αρχίζει να ζει
Εκείνη μόλις τη στιγμή*
[1872/1862]

Τα ποιήματα της Ντίκινσον έχουν πολλές ιδιαιτερότητες. Ανάμεσα σ' αυτές δεν θα παρατηρούσε κανείς το ιδιαίτερα επιτηδευμένο λεξιλόγιο. Απεναντίας, οι λέξεις που χρησιμοποιεί είναι καθημερινές αλλά πολύ στοχευμένες. Κάθε λέξη αποτελεί από μόνη της εικόνα, αίσθηση και σκέψη. Διαλέγει τις λέξεις μία μία με συνειδητή οικονομία, τις «κόβει» με παύλες, πατάει σε σύμβολα και τελειώνει αφήνοντας την ειρωνεία να τρυπήσει το μυαλό του αναγνώστη. Επιπλέον, η ποίησή της είναι πρωτοπρόσωπη και προσωπική. Ιδιαίτερη σημασία μάλιστα, δίνει στη στίξη, με θαυμαστικά και ερωτηματικά πέρα απ' τις παύλες.

Είναι με λίγα λόγια φανερό πως η Ντίκινσον ελέγχει το υλικό της και ότι έχει επίγνωση της ποιητικής της δεινότητας. Σε κάθε ποίημα είναι σαν να οπλίζει, να στοχεύει προσεχτικά κι έπειτα να ρίχνει ακριβώς στην καρδιά.

569/533

*Υποθέτω – όταν όλα τα μετρήσω –
Πρώτα – τους Ποιητές – Μετά
τον Ήλιο –
Μετά το Καλοκαίρι – Μετά το
Βασίλειο του Θεού –
Και μετά – ο Κατάλογος τελειώνει –
Κοιτάζοντας όμως πίσω –
οι Πρώτοι μοιάζουν
Το Σύνολο να κατανοούν –
Οι Υπόλοιποι ένα Θεάμα
περιπτό κοιτάζουν –
Γι' αυτό γράφω – Ποιητές – Όλοι –
Το Καλοκαίρι τους – έναν
Χρόνο Ολόκληρο διαρκεί –
Έναν Ήλιο ν' αγοράσουν το μπορούν
Η Ανατολή – θα φανόταν
υπερβολική –
Κι αν ο Μακρινός Παράδεισος –
Είναι Όμορφος καθώς ετοιμασίες
κάνουν
Γι' όσους Τους λατρεύουν –
Είναι τόσο δύσκολη η Χάρη
Που τ' Όνειρο δικαιολογεί –*
[1862/1863]

Η μετάφραση ως εκ τούτου μας τέτοιες ποίησης, όπου η κάθε λέξη παίζει τον δικό της ρόλο και κουβαλά ξεχωριστή βαρύτητα, δεν είναι

εύκολη υπόθεση. Πόσο μάλλον αν συνυπολογίσει κανείς και την επλεκτική ομοιοκαταληξία των στίχων. Η Ντίκινσον πειραματίζεται και διαφοροποιεί την ποίησή της με διάφορα λεκτικά σχήματα. Στην ελληνική απόδοση, αυτό κάποτε φαντάζει αδύνατο να αποτυπωθεί. Παρ' όλα αυτά, ο Βλαβιανός καταφέρνει να προσαρμόσει το μέτρο, το ρυθμό και τον διασκελισμό και να «μεταγράψει» τα ποιήματα στην ελληνική γλώσσα, διατηρώντας το πνεύμα του πρωτότυπου.

870/910

*Η πρώτη Πράξη είναι Ανεύρεση
Απόλεια, η δεύτερη,
Τρίτη, η Εκστρατεία για
Το «Χρυσόμαλλο Δέρας»
Τέταρτη, καμία Ανακάλυψη –
Πέμπτη, κανένα Πλήρωμα –
Τέλος, ούτε Χρυσόμαλλο Δέρας –
Ο Ιάσων – απάνη – επίσης.*
[1864/1865]

Στις μεταφράσεις του Βλαβιανού αναγνωρίζει κανείς τη διορατική ανάγνωσή του και τη διεισδυτική ματιά πάνω στο έργο της μεγάλης ποιήτριας. Διαφαίνεται η λεπτομερής μελέτη, η προσεκτική επιλογή λέξεων και ο συνολικός μόχθος του μεταφραστή. Σεβόμενος τις λεκτικές και τις μορφικές επιθυμίες της, όπως τη χρήση κεφαλαίου γράμματος ή τα σημεία στίξης, αποδίδει το νόημα όσο πλησιέστερα γίνεται στην ελληνική γλώσσα. Έτσι λοιπόν τα ποιήματά της αναπνέουν και στη δική μας γλώσσα και μπορούν να αγγίξουν τον αναγνώστη σήμερα – εκατόν πενήντα χρόνια μετά.

Ας μην ξεχνάμε πως η ποίηση δύναται ν' αλλάξει την προοπτική και μπορεί να είναι η διαφυγή απ' την πεζή πραγματικότητα. Αλλά πρέπει να διεγείρει και να προβληματίζει το ανθρώπινο μυαλό· να μην καλείται μόνο για να δίνει απαντήσεις αλλά να είναι σε θέση ν' αλλάξει και τα ερωτήματα.

657/466

*Κατοικό στη Δυνατότητα –
Σπίτι πιο όμορφο απ' την Πρόζα –
Με πιο πολλά Παράθυρα –
Με Πόρτες – πιο ανθεκτικές –
Με Δωμάτια σαν του Κέδρου –
Απόρθητα στο Μάτι –
Και για Οροφή Παπιωτινή
Τη Στέγη τ' Ουρανού –
Οι Επισκέπτες – οι πιο ωραίοι –
Η Ασχολία μου – Αυτή –
Τα στενά μου Χέρια πλατιά ν' απλώνω
Για να μαζέψω τον Παράδεισο –*
[1862]

Φιλία Κανελλοπούλου

ΟΙΩΝΟΣ

Ένα ψάρι πεθαίνει
Οιωνός
Εγώ βρισκόμουν στο παιδικό δωμάτιο
Στο μητρικό μου σπίτι
Είχα έναν αργαλειό
Καθώς σηκωνόμουν
και άφηνα το γνέψιμο
Πατούσα πάνω στο χαλί
Κι άρχιζα να πετάω
Μες στο δωμάτιο
Μέσα στο σπίτι
Και ξάφνου ιστία γίνονται
Τα κουρτινόξυλα
Πανιά
Τα παπλώματα
Και οι κουρτίνες
Στην ντουλάπα
Τα ρούχα
Βόμβες
Ντύνομαι
Το κόκκινο μου φόρεμα
Αυτό που προτιμάς
Ήταν κάποτε το αγαπημένο μου τραγούδι
Από την σκάλα κατεβαίνω
Και βρίσκομαι στον κόσμο
Περνώ μέσα απ' τον πόλεμο και μέσα από τη βία
Οδοιπορώ στους δρόμους
Που οδηγούν στο άγνωστο
Ντυμένη για εσένα
Μέχρι και σ' όνειρο
Για να ξαναγεννηθώ
Διαπερνώ
πυρός και σιδήρου